

LEONARDO DA VINCI
V HLAVNÍ ROLI
HISTORICKÉHO
DETEKTIVNÍHO
ROMÁNU

MARCO
MALVALDI

VELIKOST ČLOVĚKA

PROSTOR

Marco Malvaldi
Velikost člověka

PROSTOR

MARCO
MALVALDI
VELIKOST
ČLOVĚKA

PROSTOR | PRAHA | 2020

© Marco Malvaldi, 2018
Translation © Sára Flemrová, 2020
© PROSTOR, 2020
Cover picture © Adobe Stock Photos, 2020

ISBN 978-80-7260-455-5

Z psacího stolu Giacoma Trottiho

*Ercolovi d'Este, vévodovi z Ferrary,
ferre cito! cito!! cito!!!*

*Nejjasnější a nejctihodnější pane můj,
posílám Vaší Excelenci zprávu o událostech minu-
lého dne i noci, byste seznal, co nového se přihodilo,
a mohl mi svou radou nápomocen býti.*

*Minulé noci pan Lionardo da Vinci, opustiv mi-
lánský hrad na straně, kde leží nejnovější Broletto,
napaden byl na konci contrady Mayno. Dva mužo-
vé se zakrytou tváří zastavili ho pokoušejíce se spá-
chatí na něm násilí.*

*Zatímco řečený Lionardo na útěk dáti se snažil,
přikvačil jakýs jinoch řva jako ďas i počal rozdáva-
ti rány mečem, tupou i ostrou stranou. Záhy dospěli
k nim další dva mužové od contrady Cusani a ještě
další dva, vyzbrojeni mečem a kladivem, z opačné-
ho směru, přesněji z contrady Nirone, a všichni čtyři
vrhli se do vřavy s takovým lomozem a burácením,
že až do domu Giovanniho del Mayna dolehl řev,
urážky a další věci, o nichž pomlčím.*

Do zmatku tohoto přispěchali Maynovi sloužící ve snaze učinit přítrž tomu mumraji, v němž každý rozdával rány hlava nehlava, zatímco pan Lionardo se s urputností snažil vysvobodit z láokoónské té změti.

Když došlo na odhalování totožnosti, ve řvoucím jinochu Lionardo poznal Jacoma Caprottiho řečeného Salajno, jenž v dílně jeho jest učněm. Dva ze zbrojnošů ukázali se býti Graziano a Ottolino, ve službách ctihodného pána Bernardina da Corte, hradního kastelána, jenž jejich slova potvrdil. Ze dvou dalších vyklubali se Francouzi, pobočníci vévoddy de Comminè, kteřížto Gasparo Robinotto a Goffredo Mattenetto se zovou. I konečně, jest toto hlavním důvodem tak naléhavé zprávy, poslední dva představili se jako Veniero del Balzo a Coriolano Ferrari, vyslaní Vaší Nejjasnější Výsostí vévodou z Ferrary.

Tři páry zbrojnošů začaly se urážeti a vzájemně se vinit z útoku na řečeného pana Lionarda, zatímco zmíněný Salajno s důrazem a neshušnými slovy tvrdil, že mistr jeho a pán napaden byl Francouzi, a byt tázán, kterak poznati jich věděl, pravil, že silně páchnou. To vyvolalo další potyčku, jež byla ihned uklidněna devíti strážemi Jeho Nejjasnější Výsosti Lodovica, přišedšími mezitím. Všichni jmenovaní muži jsou nyní zavřeni v žaláři milánského hradu, krom Lionarda a Salajna, již nacházejí se v Lionardově domě.

Píšu vám, neboť Jeho Výsost Ludovico mě ráno v brzkou hodinu předvolal, bychom urovnali roztržku a zajistili přítomnost zástupce dvora Vaší Nejjasnější Výsosti na soudě s dvojicí těch, kteří se prohlašují Vašimi posly, i snažně žádám Vaší Nejjasnější Výsost o radu.

Čili, řečeno bez okolků, poslal jsi do Milána vojáky, aniž jsi mi cokoli řekl, a teď je jako obvykle na mně, abych tě vytáhl ze sraček. Nicméně by bylo záhodno, aby ses tady v Miláně koukal rychle ukázat, můj milý Ercole, vévodo z Ferrary,

na jehož shovívavost se jako vždy spoléhám

Mediolano, XXIII octubris 1493

Servus Jacomo Trotti

Dvanáct

„Pan Giacomo Trotti, vyslanec Jeho Nejjasnější Výsosti Ercola, vévody z Ferrary.“

„Pusťte ho dál,“ řekl Ludovico stručně.

A Giacomo Trotti bez meškání vstoupil, s kloboukem v ruce a nejasným plánem v hlavě.

Ludovico na něj čekal, zdánlivě klidný, usazený na trůně uprostřed sálu Scarlionů.

Jak říkal Leonardo, když mluvil o malování, malíř musí vypočítat člověka a jeho záměr skrze postoj a pohyb jeho těla. No a v tomto případě by při malování Ludovicova portrétu stačilo zaměřit se na to, jak sedí, aby člověk zachytil jeho záměr zcela jasně.

Tělo měl pěkně opřené o opěradlo, bradu vztyčenou, čelisti sevřené a ruce i s dlaněmi uvolněné, položené na područkách křesla. Tohle místo patří mně, říkal Ludovico. Trůn, sál a celé město, které nás obklopuje. Tady jsem pádem já, to je bez diskuse. Teď si promluvíme a všechno si vyjasníme a nebude to snadné, ale na tenhle fakt při rozhovoru nezapomínej. Nebo? Žádné nebo není, možnosti „nebo“ se nehodlám vůbec zaobírat. Já jsem ten, kdo tu poroučí. Na to nezapomínej. Tečka.

„Přináším Vaší Výsosti uctivé pozdravy,“ řekl Giacomo Trotti, když vstoupil.

„Škoda,“ řekl Ludovico.

„Jak prosím?“

„Škoda,“ zopakoval Ludovico a ani náznakem se nechystal vstát. „Doufal jsem, že mi přinesete omluvu od mého tchána Ercola za to, že mi sem poslal žoldáky, do města, které řídím a kterému vládnu, aniž se mě obtěžoval požádat o svolení.“

Giacomo Trotti si za zády třel ruce. Situace nebyla nejpríjemnější. Na jedné straně Ercole, na druhé Ludovico a uprostřed přesné rozkazy, jež měl vyřídit. Teď se musel zachovat jako lepidlo: v tekuté podobě se vetřít, přizpůsobit se oběma stranám stisku, který ho drtil, a pak zaschnout a zůstat pevně ukotvený ve své pozici a donutit obě strany uznat, že tohle je jediná možnost.

„Vaše Výsost je naprosto v právu. Ve vztahu mezi příbuznými, obzvlášť pokud jsou mocní, by měla vzájemná důvěra stát na prvním místě. Na omluvu chování mého Nejjasnějšího pána mohu jen předeslat, že jednal s dobrými úmysly a že přijal stejná opatření jako Vaše Nejjasnější Výsost.“

„Nerozumím. Jaká opatření jsem měl přijmout já?“

„Nasadil jste dva muže na ochranu pana Leonarda da Vinciho, přesně jako to udělal můj pán.“

„Mýlíte se, pane Giacomo. Ty dvě strážce zasáhly při své pochůzce kolem hradu, když uslyšely, že z contrady Maino přichází hluk a lomoz.“

„V tom případě si Vaší Výsosti dovoluji navrhnout, aby za války vzala tyto pány na bojiště a pověřila je funkcemi kurýra a posla. Musejí umět dost rychle utíkat, když dorazili z hradu na konec Maina dřív než Ercolovi muži.“

„Co tím chcete říct?“

Giacomo Trotti se zhluboka nadechl. Dokázat mocnému muži, že nade vši pochybnost neříká pravdu, nebylo nikdy snadné a ani užitečné.

„Já předpokládám, Vaše Výsosti, že muži mého pána dostali za úkol dohlížet na bezpečnost pana Leonarda, a tudíž ho nenápadně sledovali z krátké vzdálenosti ve snaze nezbudit podezření. Nicméně, vaši vojáci dorazili na místo potyčky ještě dříve než Ferrařané.“

„Tak vy předpokládáte?“

Trotti zvedl zrak. Nadešla chvíle hrát *all-in*, jak by řekli hráči pokeru Texas hold 'em, kdyby se té scény účastnili – což je nepravděpodobné, vzhledem k tomu, že Ameriku objevili sotva před rokem a v těch měsících měli dobyvatelé jiné starosti, jako třeba vyražďování původního obyvatelstva, než vymyšlení karetních her.

„Jsem si jistý, Vaše Výsosti, že Ercole měl v úmyslu chránit pana Leonarda, poté co jsem ho já sám upozornil na tajný projekt, na němž pracujete.“

„Tajný projekt?“

„Říkejte tomu, jak chcete. Důvod, proč Leonardo chodil v noci ven, každou noc, aby se potají dostal na hrad. Důvod, proč byl v takovém nebezpečí, že ho ten mládenec, jemuž říká Salai, doprovázel ozbrojen. Takovém, že vy sám jste se ho rozhodl držet pod ochranou. Tak velikém, že dokonce i Ercole se ho v reakci na moje dopisy rozhodl držet pod ochranou.“

Ludovico na Trottiho pohlédl s kamennou tváří.

„Měl jsem vlastní dobré důvody, proč držet pana Leonarda pod dohledem, a jak jste viděl, nebyly postavené na vodě. Pan Leonardo byl dnes v noci napaden a ta práce, kterou pro mě vykonává, je jen mezi námi dvěma a vůbec s tím nesouvisí.“

„Jak to víte?“

„Protože je to záležitost, která nikoho mimo hrad nemůže zajímat.“

Trotti se pokusil ovládnout, ale neměl rád, když z něj někdo dělal blbce.

„Vaše Výsosti, odpusťte, ale ta záležitost je naopak velice důležitá. Rozumím vaší touze držet tu věc v tajnosti, ale jistě by to netrvalo dlouho. Lidé by se brzy dovědli. Dověděli by se a zařídili by se podle toho. Jak asi tušíte, nemohu svému pánovi takový objev zatajit. Ve Ferraře, stejně jako ve zbytku Evropy, by se rozpoutalo peklo.“

Teď byla řada na Ludovicovi, aby se na Trottiho podíval, jako by se zbláznil.

„Ve Ferraře, pane vyslanče, zajisté. Ale upřímně řečeno nechápu, jak s tím souvisí zbytek Evropy.“

„Popíráte tedy, že Leonardo da Vinci objevil způsob, jak přeměnit obecný kov ve zlato?“

Ludovico chvíli mlčel. Jeho tvář zrudla.

Pak propukl v smích.

A smál se, až se za břicho popadal, jako dítě, které vidělo, jak nějaký muž uklouzl na ledě a spadl nebo jak nějaká žena na šestadvacátý pokus zaparkovala své autíčko na místo, kam by se jinak vešla auta dvě.

Vévoda z Bari a vládce Milána se smál tak mocně, že začal brečet.

A to všechno, zatímco Trotti stál mlčky na místě a tvářil se trochu zaskočeně.

„Odpusťte, pane Giacomo, ale poslední dny byly a stále jsou náročné a já jsem v sobě musel nahromadit mnoho napětí, jako když se natahuje kuše. A vy jste teď zmáčkl kohoutek.“

Ludovico se zhluboka nadechl, osušil si slzu a zase zvažněl.

„Ne, pane vyslanče, máte pravdu a já vám dlužím vysvětlení. Leonardo pro mě pracuje, to je pravda. Umíte uchovat tajemství?“

„Vaše Výsosti, já jsem vyslanec. Uchovávat tajemství je má práce.“

„Nemuselo by to pro vás být snadné, ale je to nutné. Víte, jednou jsem se vám svěřil, že mě těhotné ženy nepřitahují.“

„Těhotné ženy se mi hnusí, takhle se Vaše Výsost vyjádřila.“

„Ano, ano,“ Ludovico se na Trottiho spiklenecky podíval. „Nu, když má nejjasnější a nejmilovanější choť, dcera vašeho pána, byla těhotná, musel jsem si hledat povyražení a rozptýlení u jedné z jejích dvorních dam. Znáte to, muži se potřebují vyřadit.“

„Rozumím,“ odpověděl Trotti, jemuž bylo sedmdesát let a ve skutečnosti si spíš matně vzpomínal, než že by rozuměl. „A kdo je ta dáma, mohu-li...“

„Lucrezia. Lucrezia Crivelli.“

„To je ta slečna s tmavými vlasy a lehce obhroublými rysy?“

Il Moro se usmál. Ty hrozny jsou příliš vysoko, vid', ty můj starý lišáku?

„Obhroublý jste spíš vy, pane vyslanče. Mně se zdá Lucrezia velice přitažlivá. A pan Leonardo je stejného názoru, takže souhlasil, že jí namaluje portrét.“

„Aha.“

„Přesně tak. Proto Leonardo několikrát přišel v noci na hrad. Samozřejmě nebylo možné, aby mu slečna Lucrezia seděla modelem během dne, když se třeba věnovala konverzaci s mou chotí, nemyslíte?“ Ludovico vstal z trůnu a předvedl Trottimu svých sto devadesát centimetrů, aby bylo ještě jednou jasné, kdo z nich dvou je Jeho Výsost. „Mohu počítat, pane vyslanče, s vaší diskrétností?“

„Leda hovno, prasáku hnusnej!“

Ludovico samým překvapením ztuhl.

Samozřejmě ne proto, že Trotti řekl tahle slova, jelikož ten to skutečně nebyl, nikdy v životě by si to nedovolil. Ne, Ludovica vykojil fakt, že těm slovům předcházelo duté zuchnutí a náhlé světlo, jako by někdo proti plátnu chránícímu okno před větrem hodil zvenčí rošt a s kovovým zvukem ho strhnul.

Což se doopravdy stalo.

V ozářeném rámu okna zbaveného své matné ochrany se rýsovala hrdá, urozená a pekelně nasraná postava Beatrice d'Este.

„Má zbožňovaná choťi...“

„Zbožňovanou choť si strčte do prdele! Schovala jsem se sem, abych mohla poslouchat, protože jsem byla přesvědčená, že panu vyslanci sdělíte, že můj otec byl jmenován vrchním velitelem vojsk. A místo toho zjistím, že mám parohy! A vykládáte to zrovna vyslanci mého otce, vy jeden hnusnej...“

„Poslyšte, Beatrice, myslím, že se nehodí, abyste dělala takové scény přede všemi.“

Ludovico se snažil tvářit vznešeně a nad věcí, trochu jako když kočka při lovení ptáčka spadne ze stolu, ale pak zas vstane, dělá jakoby nic a sbírá střípky své nedávné, ale významné vznešenosti. Bohužel, třebaže vznešenost a dobré vychování mohou zabránit svému majiteli, aby spustil povyk, je zároveň pravda, že někoho jiného umlčet nedokážou.

„Že ne? Tak ono se nehodí, abych přede všemi křičela, zatímco vy si klidně můžete píchat služku a pak to vytrubovat do světa? Je nevhodné, abych já hulákala, kdežto když vy zbouchnete služku, tak je to v pořádku? Co to máte za posranou morálku?“

„Beatrice, poslyšte. Jste vévodkyně z Bari, nemůžete...“

Ale Beatrice na rodový erb opět zareagovala decibely.

„Už jsem slyšela až příliš! Moje sestra snad nebyla pro vašeho pana Leonarda da Vinciho dostatečně urozená, aby jí namaloval portrét? Isabella, dcera Ercola d'Este, není zajímavý subjekt, zatímco jakmile vidí kteroukoli z těch vašich cour, hned si běží pro štětec?“ Beatrice se prudce, zhluboka nadechla. „A pokud jde o to, co smím, začnu hned tím, že se vrátím do Ferrary.“

„Vaše Výsosti, mohu-li vám radit, možná by nebylo moudré jezdit do Ferrary ve dnech, jako je tento,“ pokusil se říct Trotti úlisně.

Beatrice se obrátila na Trottiho, jako by ho uviděla teprve v tu chvíli.

„Pro jednu, pane Giacomo, můžu poradit já vám, kam můžete jít.“

„Děkuji vám, má paní, raději bych zůstal tady.“

Beatrice se otočila na podpatku ve víru sukní a drapérií a odkráčela.

Ludovico pár vteřin pozoroval, jak manželka pomalým krokem odchází a po chvíli skrývá tvář do dlaní, jako když hledíme na drahý předmět, který leží rozbitý na zemi. Pak pomalu odvrátil zrak od okna a vrátil se ke svému trůnu, zdánlivě klidný a nezúčastněný, ale se sklopenýma očima.

„Dobrá, pane vyslanče,“ řekl, když si sedal. „Můj den začal v devět hodin útokem na mého nejdůležitějšího vynálezce a umělce, pokračoval diplomatickým přešlapem a pak dospěl k tomu, že mě má manželka zasypala urážkami před vyslancem mého tchána. Teď se ho pokusme vrátit do normálních kolejí.“

„To nejhorší, Vaše Výsosti, už snad minulo.“

„Ze zkušenosti vím, že když první lancknecht zemře na mor, je mor. Potřebuji někoho, kdo by mi dokázal poradit. A to mi magistr Ambrogio předpověděl veleúspěšný den.“

„Den ještě není u konce, Vaše Výsosti,“ řekl Trotti a tvářil se znalecky.

„Máte pravdu, pane Giacomo. Co je zas?“

„Vévoda de Commynes a pan Perron de Basche,“ ohlásil Bernardino da Corte třesoucím se hlasem. „Prosí o schůzku, Vaše Výsosti.“

„Teď se to nehodí,“ odsekl Ludovico.

„Smím-li se opovážit, Vaše Výsosti, myslím, že by bylo záhodno je přijmout,“ řekl kastelán a přitom vyděšeně a, jak se zdálo, trochu znechuceně zíral kamsi doleva.

„No dobře, tak je pusťte dál.“

Ve dveřích se objevila silueta vévody de Commynese a zůstala na prahu.

„Vévodo, má úcta. Pojdte prosím dál. Chci s vámi mluvit.“

„I já s vámi chci mluvit, Vaše Výsosti,“ řekl vévoda a natáhl paži doleva, aby popadl něco, co bylo za dveřmi. „Chci s vámi mluvit o tomhle.“

Načež vévoda, poté co daný objekt chytil, vstoupil do místnosti a táhl za sebou to, co držel v ruce, zatímco Bernardino da Corte tu scénu pozoroval s výrazem, který byl nyní rozhodně spíš zhnusený než vyděšený.

Giacomo Trotti měl pravdu. Den ještě nebyl u konce.

Čtenáři mi teď laskavě prominou, ale zpravodaji povinnost velí být přesný, třebaže scéna, která bude záhy popsána, by mohla rozhodně působit dost neuvěřitelně, a navíc trochu odporně.

To, co vévoda de Commynes vláčel, byl totiž trpaslík zamazaný od hoven.

—

„Chci, abyste mi to vysvětlil,“ zopakoval vévoda de Comy-nes a doslova mrštil Morovým směrem trpaslíka, který přistál na podlaze a zanechal za sebou brzdou stopu.

Ludovico očima sledoval trpaslíkův příjezd. Nebyl to jen tak ledajaký trpaslík, nýbrž náš starý známý, totiž starý dobrý Catrozzo, který na počest vyslanců Karla VIII. vystupoval první večer.

Trpaslík, který mluvil francouzsky, jak požádal Ludovico Galeazza Sanseverina. Obě vlastnosti byly nutné, aby se vešel do široké nohy se čtvercovým podstavcem, která podpírala stůl v místnosti pro vyslance, ten s nápisem HERCULES DUX FERRARIAE ATAKDÁLE ATAKDÁLE, a mohl nerušeně poslouchat rozhovory obou francouzských legátů a jejich poskoků. Ludovico to tak s diplomatickými zástupci různých italských měst dělal běžně: do dřevěné dutiny nastrčil trpaslíka a pak ho propašoval ven, aby si od něj nechal přetlumočit zdánlivě soukromé rozhovory a různým způsobem ho odměnil.

Den předtím, poté co si Ludovico od své štěnice vyslechl obsah francouzských rozprav, poslal ji do kuchyně, ať si dá, co hrdlo ráčí; náš Catrozzo se tedy naládoval kompotovanými švestkami, sušenými fíky, datlemi a dalšími lahůdkami připravenými vyhlásit válku tlustému střevu. Následkem toho dalšího rána, když nastoupil službu v noze stolu, pociťoval lehké pobolívání břicha, které pomalu přešlo v ukrutnou bolest, a to, co vypadalo jako neškodná plynatost, se proměnilo v opravdovou pohromu.

Když vyslanci zaregistrovali známý zápach, se vzájemným podezřením se podívali jeden na druhého; jakmile se však ukázalo, že ani jeden z nich těmito problémy netrpí, nebylo obtížné původce toho signálu nalézt. A tak poté, co za účelem ověření přítomnosti lidské bytosti strčili do spoje